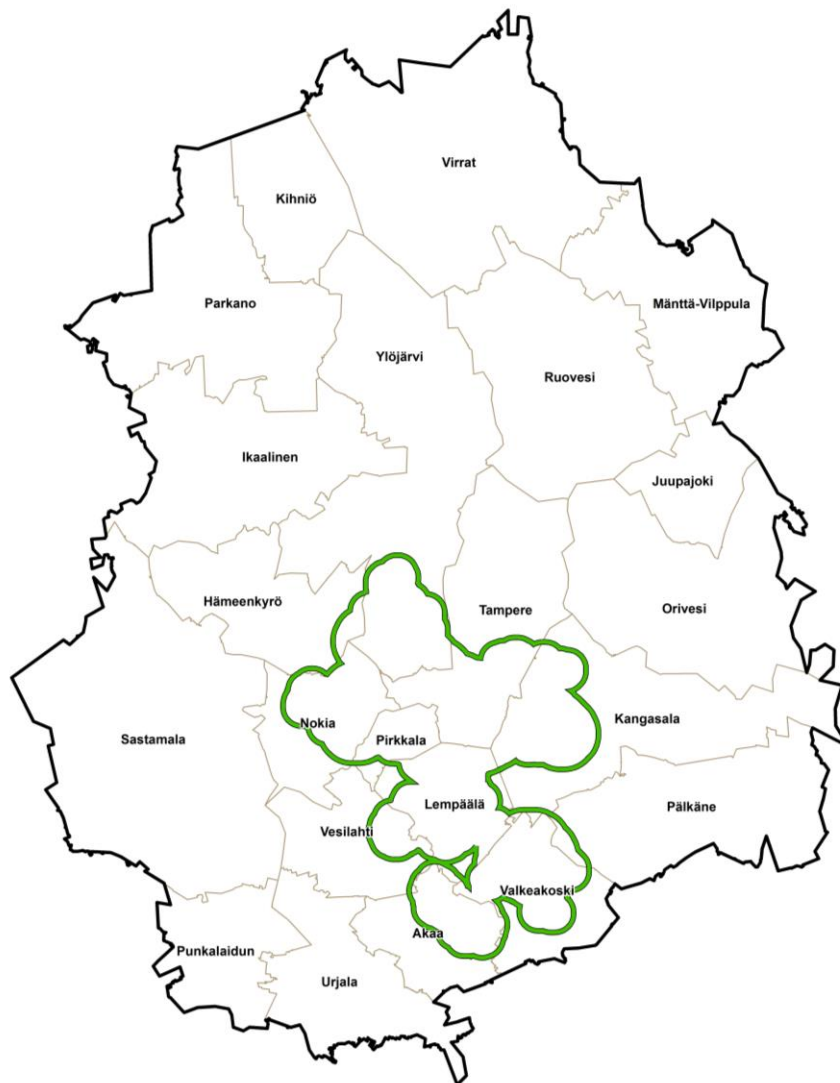

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

SISÄLLYSLUETTELO

1	Tausta ja selvitystyön prosessin kuvaus	3
2	Lähtökohdat	4
3	Tavoitteet	8
4	Aineistot ja menetelmät	8
5	Suunnitteluperiaatteet ja valitut kriteerit maakuntakaava 2040:n luonnoksen kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeelle	8
6	Merkinnät ja määräykset	18

A-Insinöörit Suunnittelu Oy

ESPOO

Bertel Jungin aukio 9
02600 Espoo
Puh. 0207 911 777
Fax 0207 911 779

TAMPERE

Satakunnankatu 23 A
33210 Tampere
Puh. 0207 911 777
Fax 0207 911 778

PORI

Valtakatu 6
28100 Pori
Puh. 0207 911 777
Fax 0207 911 381

E-mail:
etunimi.sukunimi@ains.fi
Internet:
www.ains.fi

Y-tunnus 0211382-6
Kotipaikka Tampere

**Pirkanmaan maakuntakaava 2040
Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke****Loppuraportti****1 Tausta ja selvitystyön prosessin kuvaus**

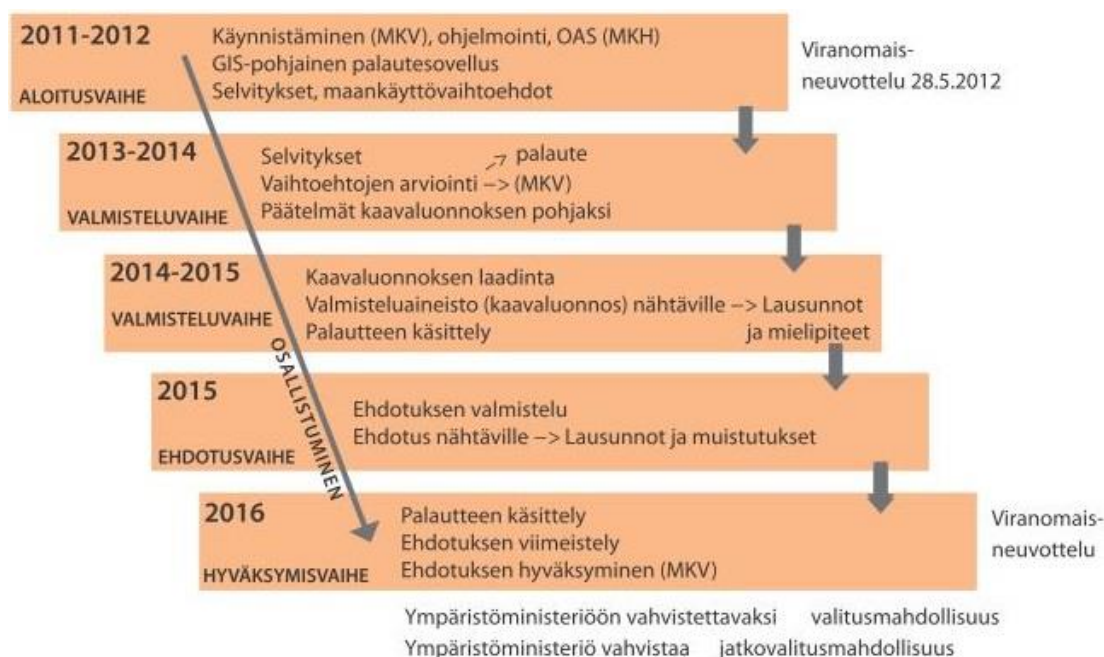
Selvitystyö on osa Pirkanmaan maakuntakaava 2040:n suunnittelua. Tarve tarkastella kasvutaajamien kehittämisvyöhykettä maakuntakaavan 2040 yhteydessä on syntynyt kaavaluonnoksen valmistelun aikana, ja maakuntakaavan ohjausryhmä on todennut tarpeen maakuntakaavan suunnittelutyön edetessä. Selvitystyö käynnistyi tammikuun alussa 2015 ja alustava raja-
aus maakuntakaavaluonnokseen valmistui helmikuun alussa.

Selvityksen pohjalta on osoitettu perusteltu alustava raja-
aus, kaavamerkintä- ja määräys kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeille maakuntakaavaluonnoskartalla. Maakuntakaavassa on osoitettu näille alueille kaavamerkintä, joka turvaa alueen pitkän tähtäimen kehittymisen tulevaisuuden taajama-alueeksi ja ehkäisee yhdyskuntarakenteen hajautumista. Kehittämisvyöhykkeiden määrittely on tehty yhtenäisen periaatteen pohjalta, huomioiden maakuntakaavasuunnittelun yleispiirteinen luonne.

Selvitystyön alustavaan kehittämisvyöhykkeen rajaukseen on tehnyt konsulttina A-insinöörit suunnittelu Oy. Projektipäällikkönä A-insinööreillä toimi arkkitehti SAFA, maankäyttöpäällikkö Pauliina Pelkonen. A-insinööreillä työssä mukana olivat myös arkkitehti Hanna Aitoaho ja Ins. AMK Janne Pekkarinen. Työtä ohjasi Pirkanmaan liitosta maakuntakaavoitusjohtaja Karoliina Laakkonen-Pöntys, maakunta-arkkitehti Hanna Djupsjöbacka ja paikkatietosuunnittelija Ilpo Tammi.

Selvitystyön seuranta- ja ohjausta varten perustettiin työryhmä. Työryhmä koostuu MTK-Pirkanmaan, Metsänhoitoyhdistysten, Suomen kylätoiminta ry:n, ELY-keskuksen, kuntakaavoittajien edustajista ja Pirkanmaan liiton edustajista. Työryhmä kokoontui 21.1.2015 ja 6.2.2015. Työtä on tehty tiiviissä vuoropuhelussa Pirkanmaan liiton sekä sidosryhmien kanssa.

Selvitystyötä käsiteltiin ydinkaupunkiseudun kaavoittajien kokouksessa ja työpajassa 3.2.2015. MTK-Pirkanmaa ja Pirkanmaan liitto järjestivät yhdessä keskustelutilaisuuden 6.2.2015 UKK-instituutissa ”Pirkanmaan maakuntakaava 2040 ja maaseudun elinkeino- ja hajakentän kehittäminen keskuskaavan kasvuyöhykkeillä”. Tilaisuudessa oli puhumassa maakuntakaavoitusjohtaja Karoliina Laakkonen-Pöntys, ELY-keskuksen yliarkkitehti Leena Stranden, A-insinööreiltä maankäyttöpäällikkö Pauliina Pelkonen ja Lempäälän kunnanvaltuuston puheenjohtaja Juha Kuisma.

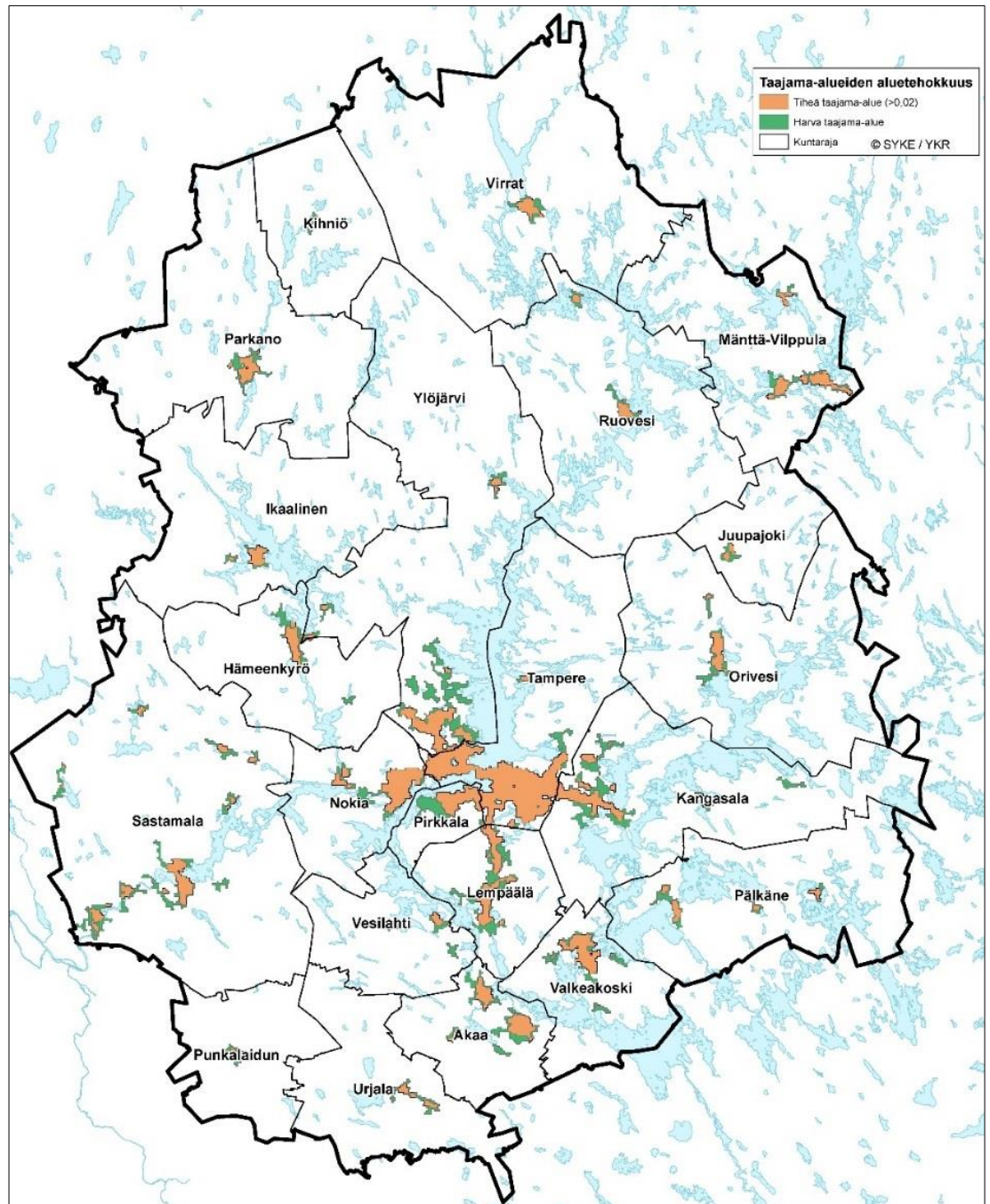
Kuva 1. Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 aikataulu

2 Lähtökohdat

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Maakuntakaavalla tulee valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja esittää eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet.

Yhdyskuntarakenteen eheyttämisellä tarkoitetaan kehitystä, jossa uusi rakentaminen sijoitetaan jo rakennettujen alueiden yhteyteen niitä hallitusti laajentaen ja olemassa olevia alueita tiivistäen, ottaen huomioon jo olemassa olevan infrastruktuurin. Eheyttävä rakentaminen sijoitetaan ja mitoitetaan siten, että se käyttää hyväksi ja tukee olevaa yhdyskuntarakennetta sekä poistaa siinä havaittuja toiminnallisia, maisemallisia tai kaupunkikuvallisia puutteita tai epäkohtia.

Oleellista on ehkäistä kasvavien kaupunkiseutujen taajama-alueiden läheisten asemakaavoittamattomien matalan rakentamistehokkuuden alueiden laajenemista ja siten luoda mahdollisuudet taajama-alueen hallitulle ja kestävä kehityksen mukaiselle kasvulle tulevaisuudessa, luoda edellytykset toimivalle joukkoliikenteelle ja palvelujen hyvälle saavutettavuudelle (tarkentava Ympäristöministeriön muistio 13.11.2008/5.) Myös toimivat ja yhtenäiset ekologiset käytävät ja virkistysalueet tulee huomioida.

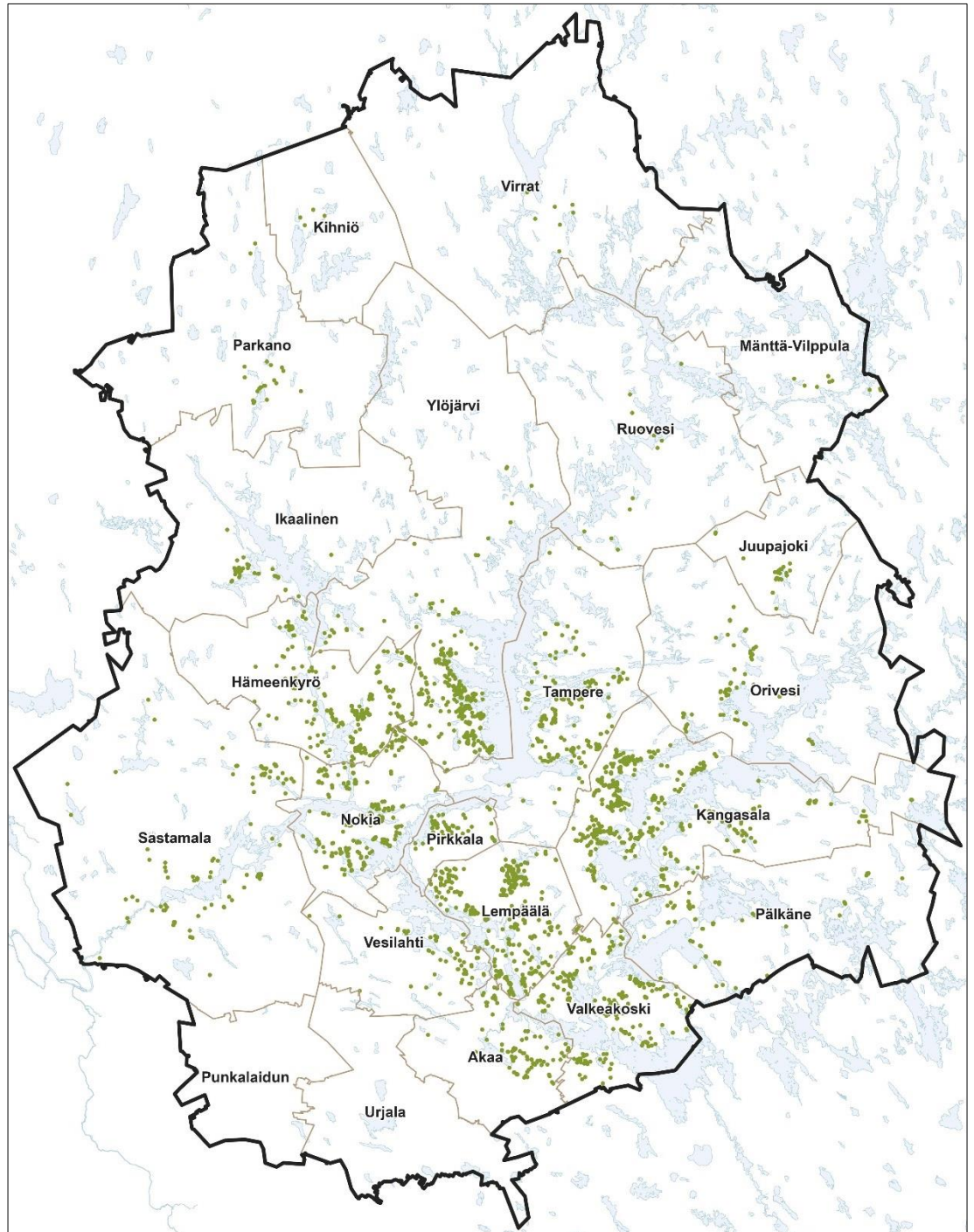
Kuva 2. YKR-aineiston perusteella taajama-alueeksi luokitellut alueet ja niiden aluetehokkuudet Pirkanmaalla

Taajamissa asuvien osuus verrattuna haja-asutusalueiden asukkaisiin on noussut kaikkialla Pirkanmaalla kolmen viimeisen vuosikymmenen aikana, mutta samanaikaisesti taajamien asukastiheys on laskenut, mikä kertoo asumisväljyyden kasvusta sekä matalan rakennustehokkuuden alueiden laajenemisesta.

Mitä suurempi hajarakentamisen määrä on, sitä enemmän yhdyskuntarakenne hajautuu. Yksittäisten rakennusten yhdessä muodostama yhteisvaikutus yhdyskuntarakentamisen hajautumiseen on merkittävää maakunnan tasolla. Taajamien kasvu tapahtuu usein niiden reuna-alueiden muuttuessa pikkuhiljaa ja osin suunnittelematta taajamiksi. Näistä alueista tulee usein harvaan asuttua, matalan aluetehokkuuden pientaloaluetta. Tällaisten alueiden tarkempi suunnittelu yleis- ja asemakaavoilla myöhemmin toimiviksi kokonaisuuksiksi on osoittautunut vaikeaksi ja jopa mahdottomaksi. Asumisen lisäksi tulisi muistaa myös työpaikka- ja teollisuusalueiden pitkän tähtäimen tarpeet sekä uusien liikenneväylien tarvitsemat alueet.

Taajamien reuna-alueiden merkitys on myös erittäin tärkeä kaupunkiseutujen ja taajamien virkistysalueina. Ne ovat sekä tärkeitä lähivirkistysalueita että käytäviä laajemmille virkistysalueille. Suunnittelematon harva pientaloasutus heikentää myös laadukkaiden virkistysalueiden toteutusta mm. kiinteistöjaotuksen pirstoessa luontoalueet heikentäen luonnon monimuotoisuutta. Hajarakentamisen myötä ilmaantuu paineita infrastruktuurin lisärakentamiselle (mm. liikennetarve ja tieverkon tihentyminen). Hajarakentaminen ja liikenneväylät aiheuttavat merkittäviä yhteisvaikutuksia luontoalueiden pirstoutumisen lisäksi. Yksikin huonosti sijoittuva rakennus saattaa vaikuttaa epäedullisesti laajaan maisema- tai kulttuuriympäristökokonaisuuteen (Pihala 2009).

Pirstoutunut kiinteistöjaotus ja maanomistus vaikeuttavat teiden ja vesihuoltoverkostojen suunnittelua ja toteutusta. Tuloksena on myöhemmin tehoton ja heikohkosti toimiva tie- ja vesihuoltoverkosto. Lievealueille rakentaminen nostaa maan hintaa ja vaikeuttaa kuntien maapolitiikkaa. Tulevaisuuden kaavoitusta vaikeuttaa myös haja-asutusalueen asukkaiden vastustus, joka kohdistuu yhdyskuntarakenteen tiivistämistarpeen mukaiseen maankäytön suunnitteluun. Näillä alueilla myös palvelurakenne on erittäin heikko verrattuna perinteisiin haja-asutusalueen kyliin ja peruspalvelut haetaan lähisestä kaupungista (Helminen & Ristimäki 2008). Lievealueille rakentaminen ei tue myöskään maaseudun ja kylien sekä niiden palvelujen kehittämistä, mikäli asuinrakentamista ei tietoisesti ohjata taajamiin ja vahvoille kyläalueille.

Kuva 3. Myönteiset ympärivuotiseen asumiseen myönnetyt suunnittelutarveratkaisut vuosina 2000-2014 Pirkanmaalla (ELY-keskus)

3 Tavoitteet

Maakuntakaavaluonnoksen kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeen tavoitteena on turvata pitkän tähtäimen tulevaisuuden kestävä kehityksen mukaiset yhdyskuntarakenteen taajama-alueen laajentumismahdollisuudet ja ehkäistä yhdyskuntarakenteen hajautumista. Merkinnällä osoitetaan maakuntakaavan tavoitevuoden 2040 jälkeiset mahdolliset taajama-alueet ja väyläverkoston laajenemissuunnat, joihin kohdistuu hajarakentamispainetta.

Kaavamerkintää varten on ollut tavoitteena selvittää ja tutkia yhtenäiset kriteerit maakunnan kasvutaajamien asemakaava-alueiden tuntumassa oleville lievealueille, jossa hajarakentamisen paine on suuri. Nämä hajarakentamispaineen alla olevat alueet tulisi sijaintinsa vuoksi ensisijaisesti suunnitella asemakaavalla, jonka laadintaa ei kuitenkaan koeta ajankohtaiseksi.

Tavoitteena on myös turvata alueella erityisesti maatalouden ja metsätalouden kehittäminen ja näihin liittyvä rakentaminen. Tavoitteena on ohjata alueelle suuntautuva uusi asuin- ja työpaikkarakentaminen taajamatoimintojen alueille ja kyliin yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi.

4 Aineistot ja menetelmät

Aineistona kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeen ja kasvutaajaman kriteerien määrittelyyn on käytetty maakuntakaavaluonnoksen materiaalia, OIVA-paikkatietoaineistoja, suunnittelu- ja tarveratkaisuja vuodesta 2000 Pirkanmaalla (lähde: Pirkanmaan ELY-keskus) ja YKR-paikkatietoaineistoa (Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä SYKE). YKR sisältää aikasarjatietoa 250x250 metrin tilastoruudukossa koko maasta. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen ruututietokantaan sekä väestörekisterikeskuksen rakennus- ja huoneistorekisterin tietoihin. Asemakaavoitettu alue, jota on käytetty selvityksessä on päivätty 16.9.2014 (Lähde: OIVA).

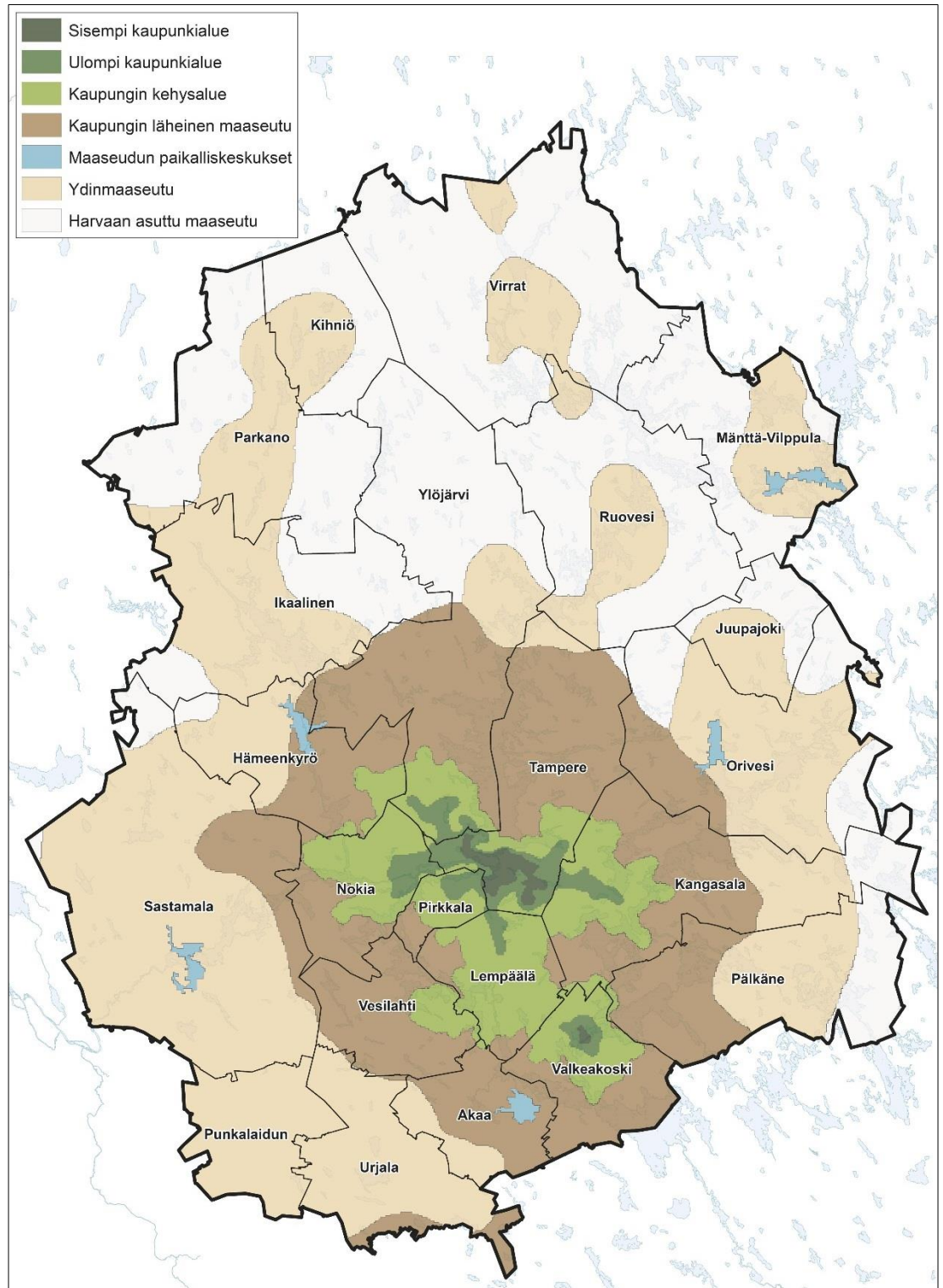
5 Suunnitteluperiaatteet ja valitut kriteerit maakuntakaava 2040:n luonnoksen kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeelle

Kaavamerkintää varten on selvitetty ja tutkittu yhtenäiset kriteerit maakunnan kasvutaajamien asemakaava-alueiden tuntumassa oleville lievealueille, jossa hajarakentamisen paine on suuri paikkatietanalyysien avulla. Kehittämisvyöhykkeiden määrittely on tehty yhtenäisten alueen ominaisuuksista lähtevien periaatteiden pohjalta hallintorajoista riippumatta ja huomioiden maakuntakaavasuunnittelun yleispiirteinen luonne.

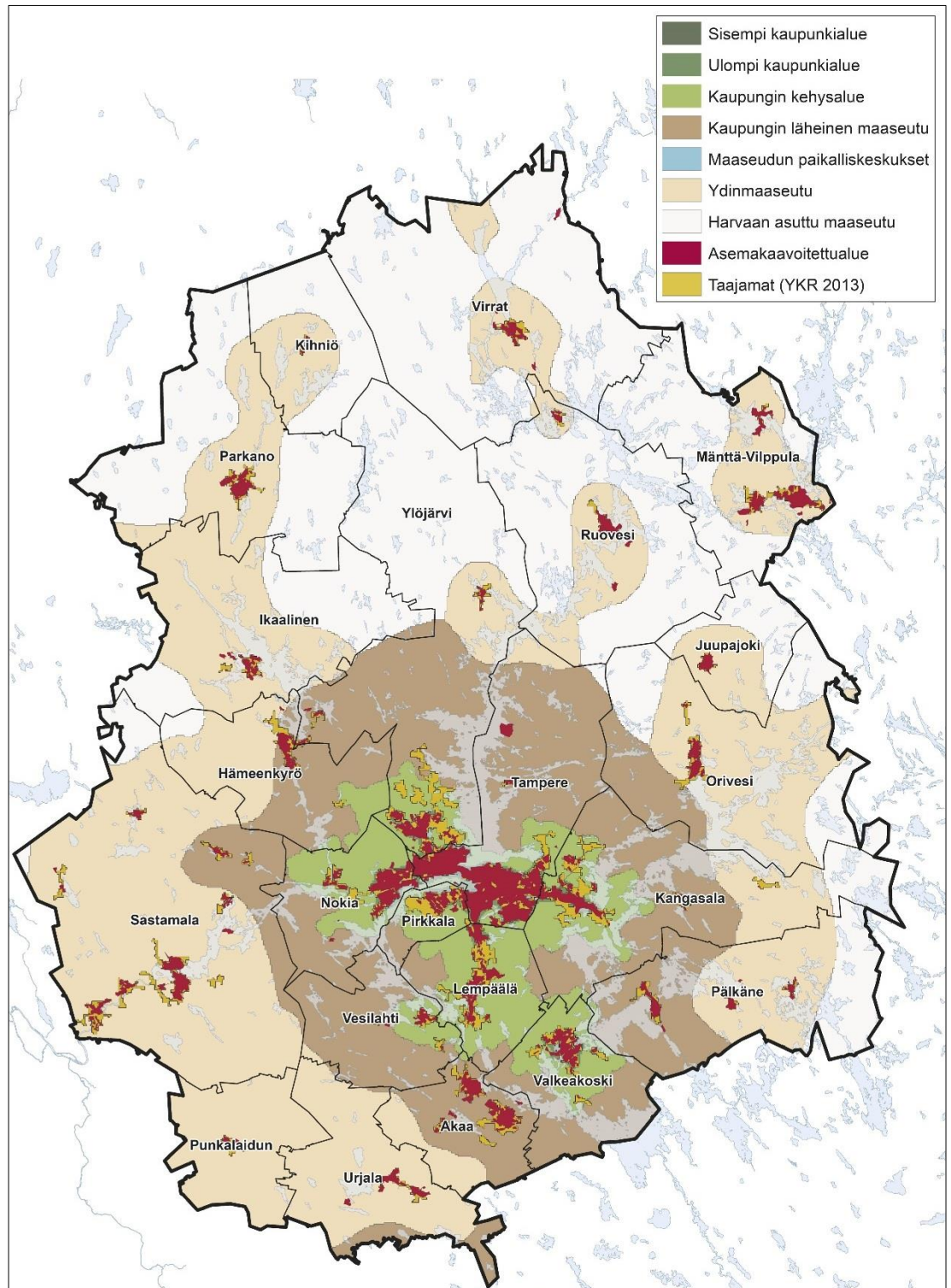
Lähtökohtaisesti alueen ominaisuuksia analysoitaessa kriteereinä kasvuvyöhykkeelle voivat olla mm. saavutettavuus väyliä pitkin (matka-aika kasvutaajamasta), etäisyys ja alueen asukas – ja rakennustiheys sekä asukasmäärän kasvu, joista saadaan selville rakentamispaine alueella.

Kasvuvyöhykkeen määrittelyssä on otettu huomioon nykyinen aluerakenne, alueen ominaisuudet ja maakuntakaavaluonnoksen tulevaisuuden visiot, jotka yhdessä muodostavat kriteerit tulevaisuuden kasvuvyöhykkeelle. Lähtökohtana on ollut paikkatietopohjainen koko Suomen kattava YKR-aineisto (SYKE. Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä) ja sen seitsemänluokkainen maaseutu-kaupunkiseutualuejako.

Kaupunkialueena on otettu huomioon YKR-aineistossa yli 15 000 asukkaan kaupungit. Aluejako on määritelty kaupunkialueet kahteen luokkaan, sisempi ja ulompi kaupunkialue riippuen aluetehokkuudesta ja näitä kaupunkialueita ympäröivä kehysalue. Sisemmällä kaupunkialueella vallitseva aluetehokkuus on vähintään 0,1. Ulommalla kaupunkialueella kolmasosa lähiympäristöstä on vähintään 0,02 aluetehokkuuden aluetta.

Kuva 4. Paikkatietopohjainen YKR maaseutu-kaupunkiseutuluokituksen aluejako Pirkanmaalla

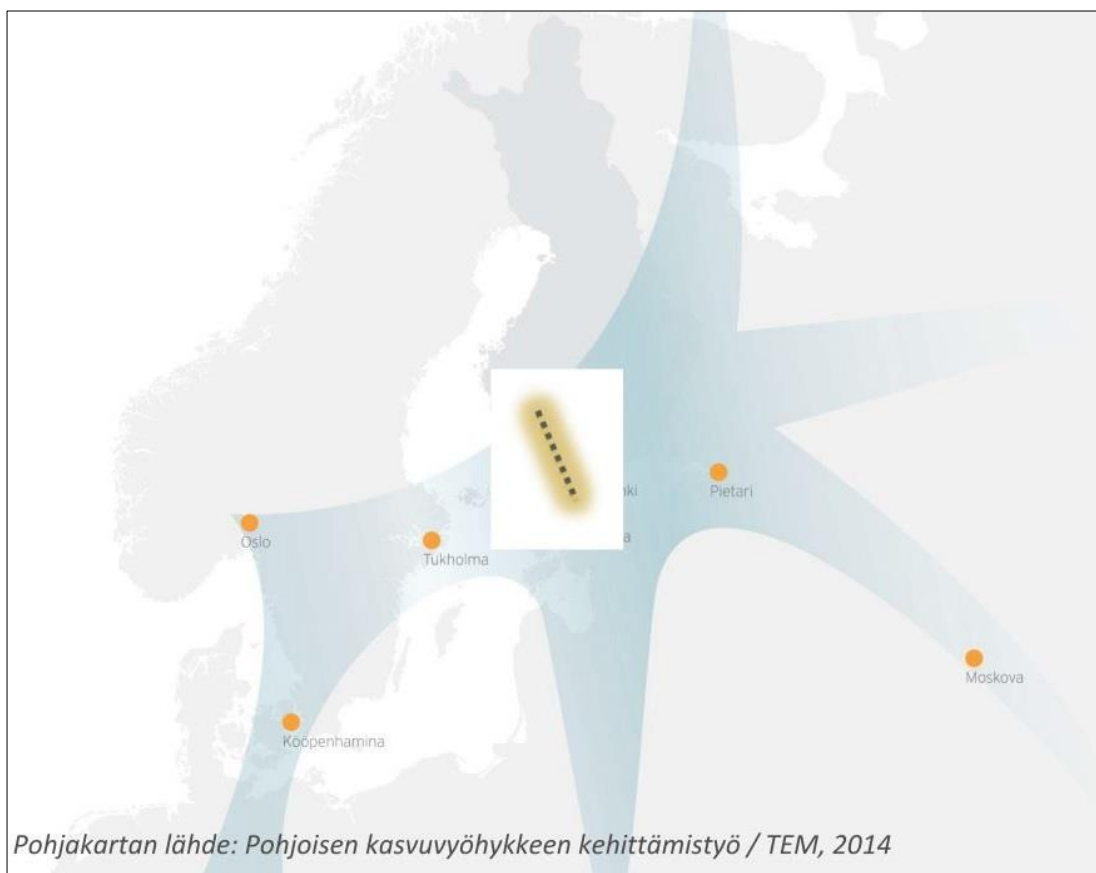

Kuva 5. Kuva. YKR maaseutu-kaupunkiseutualuejako, asemakaavoitetut alueet Pirkanmaalla ja YKR-aineistossa jo taajamaksi muodostuneet alueet

YKR-taajamalla tarkoitetaan vähintään 200 asukkaan taajaan rakennettua aluetta eli rakennusten etäisyys on alle 200 metriä toisistaan. Rajausta perustuu 250 m x 250 m ruudukkoon, jossa huomioidaan asukasluvun lisäksi rakennusten lukumäärä, kerrosala ja keskittyneisyys. Rajausta on sekä ajallisesti että alueellisesti vertailukelpoinen.

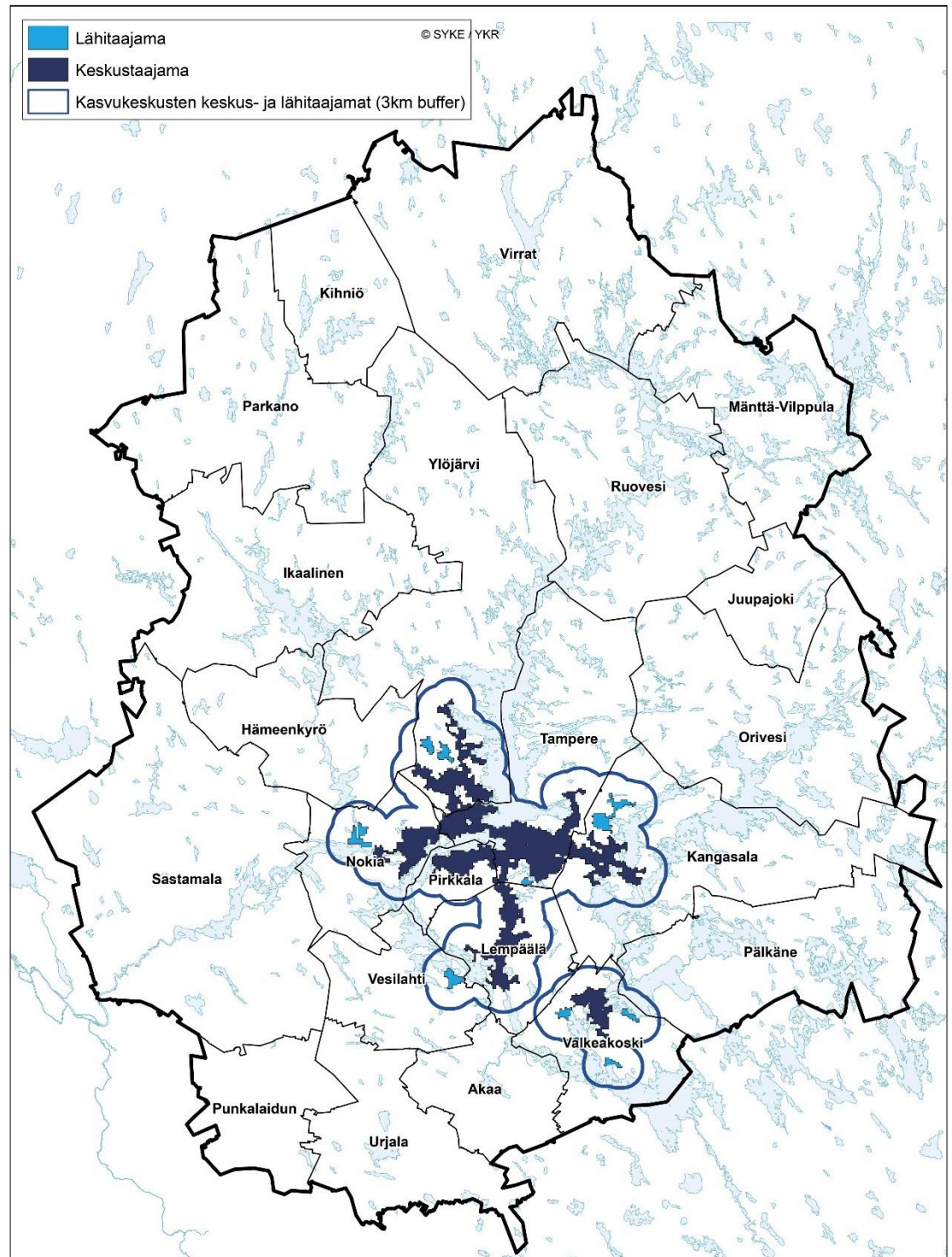
Alueluokituksen kehysalueen määrittelyssä on huomioitu lähitaajamat. Lähitaajamat ovat alle 3 km:n päässä keskustaajamasta sijaitsevia taajamia. Lähitaajamaksi huomioidaan myös yli 3 km:n päässä sijaitsevat taajamat jos sen asukkaista yli 20 %:a käy töissä keskustaajamassa. Lähitaajaman ja keskustaajaman välillä on oltava myös yhtenäinen alue, jossa talotiheys yhden kilometrin säteellä on yli 45. Kehysalue on 5 km:ä ydinkaupunkialueen ulkoreunasta ja 3 km:ä lähitaajamien ytimien reunasta. Tämä kaupunkien kehysalue on otettu lähtökohdaksi määrittäessä kriteereitä kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeeksi. YKR-aluejakoluokituksessa on kehysalueella huomioitu myös saavutettavuuskriteeri mutta maakuntakaavaluonnoksen rajaukseen ei saavutettavuutta ole otettu mukaan.

Maakuntakaavaluonnoksen kehittämisen painopistealueena on, Pirkanmaan maakuntavaltuuston 28.4.2014 hyväksymien kaavan perusratkaisujen mukaisesti, ydinkaupunkiseudun ja HHT-kasvukäytävän (Helsinki - Hämeenlinna-Tampere-vyöhykkeen) painottaminen. HHT-kasvukäytävälle sijoittuva Akaan kaupunkialue on otettu mukaan kehittämisvyöhykkeeseen, vaikka se ei YKR –kehysalueelle ulotukaan. Kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeeseen kuuluvat siis Akaan, Hämeenkyrön, Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Pirkkalan, Tampereen, Valkeakosken, Vesilahden ja Ylöjärven kasvuvyöhykkeen kriteerit täyttävät alueet

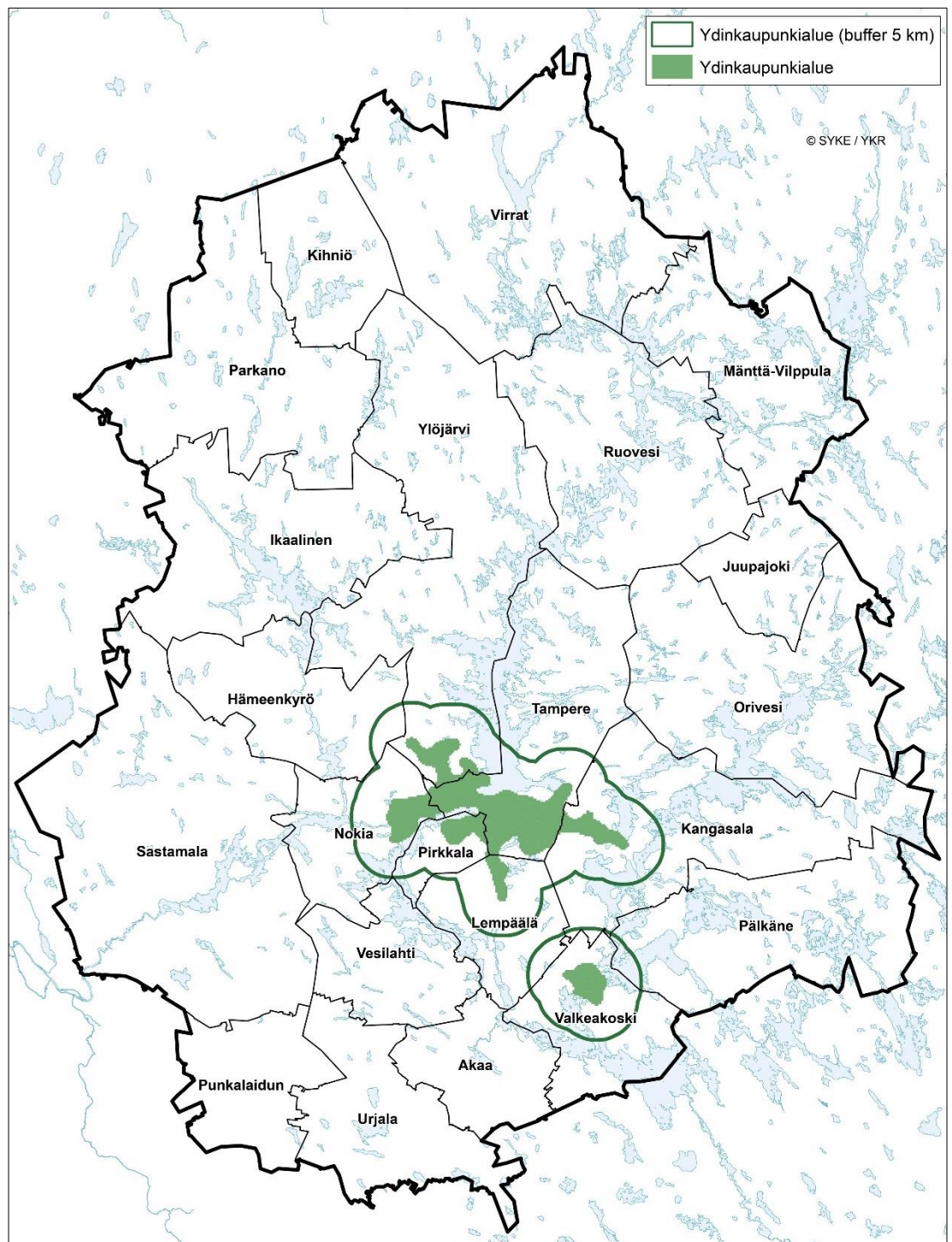

Kuva 6. HHT-Kasvukäytävä. (Helsinki-Hämeenlinna-Tampere. Suomen kasvukäytävä kansallisen ja alueellisen kasvun alustana. Perustietoja kasvukäytävästä ja kasvukäytävyydestä esitys.)

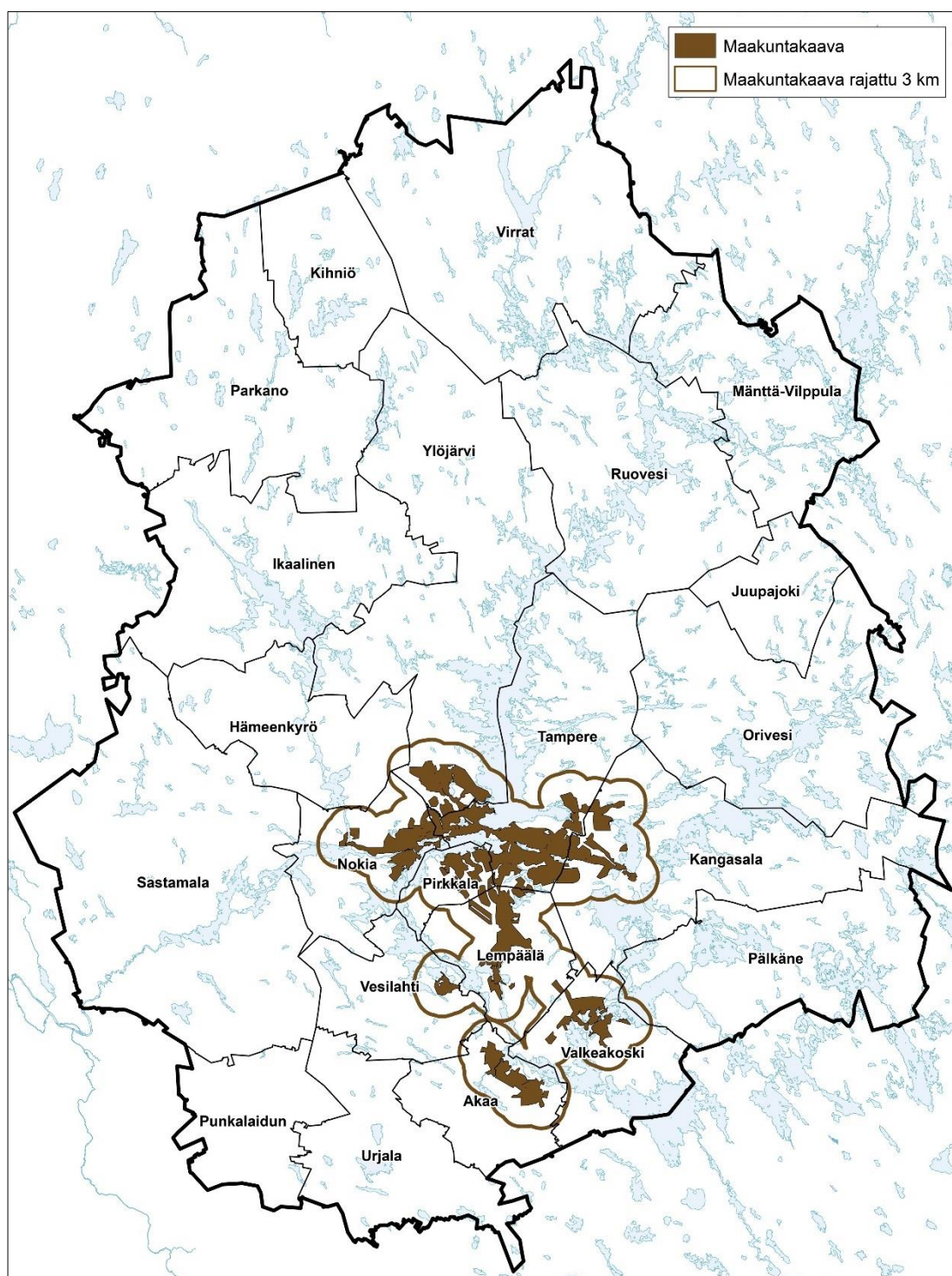
Kehittämisyöhykkeen rajaukseen on myös huomioitu maakuntakaavaluonnos ja sen aluevaraukset. Maakuntakaavaluonnoksesta on aluevarauksista (palvelualueet, kaupan alueet, taa-jama-alueet, keskusta-alueet, työpaikka-alueet, ja teollisuus- ja varastoalueet) otettu 3 km:n säde (kuva 9) ja yhdessä kehysalueen (kuva 7, 8) kanssa saatu kasvutaajamien kehittämis-vyöhykkeelle raja. Tämän vyöhykkeen sisään sijoittuu yli puolet vuosina 2000–2014 Pir-kanmaalla annetuista suunnittelutarveratkaisuista (kuva 11).

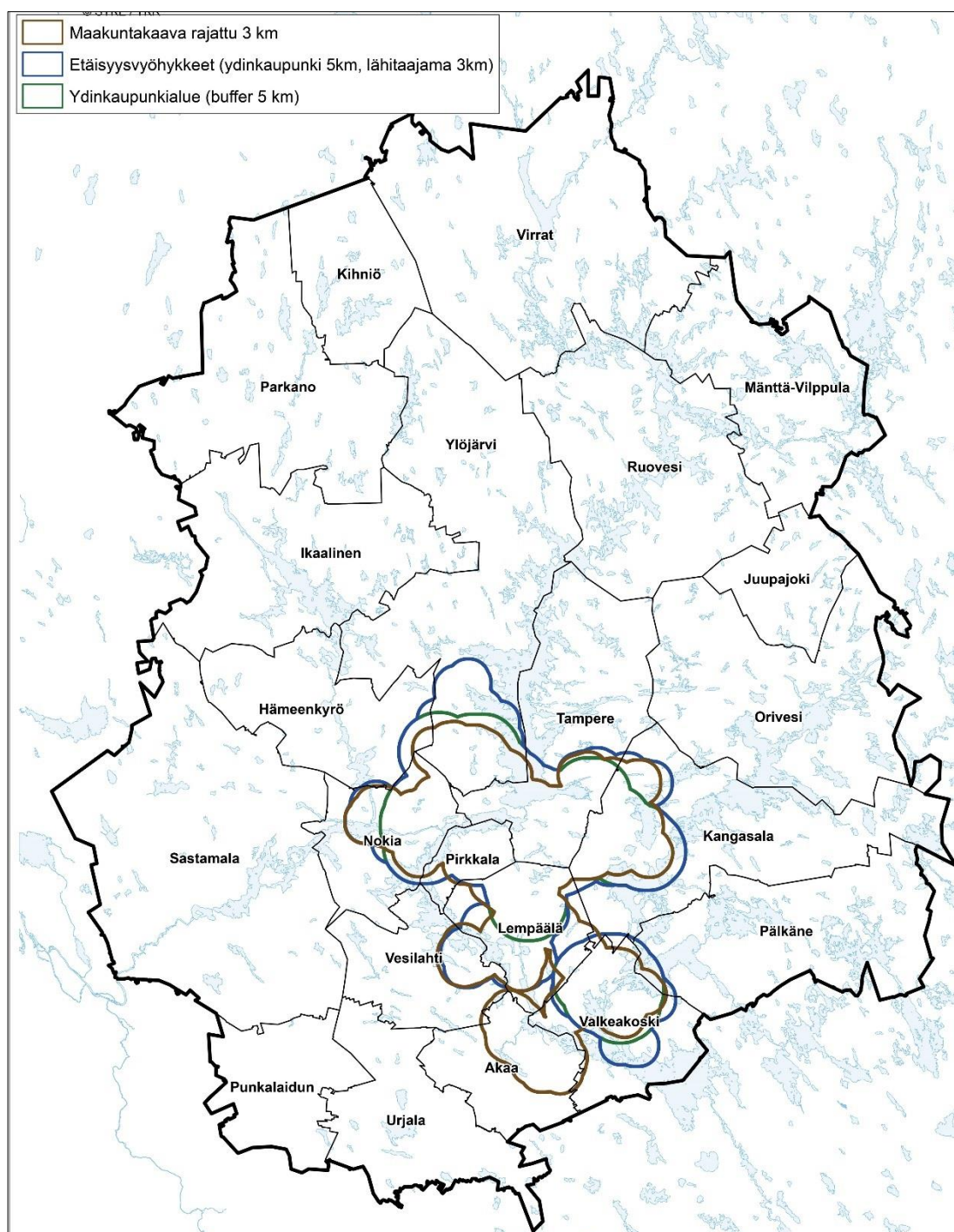
Kuva 7. Kasvukeskusten keskus- ja lähitaajamista 3 km

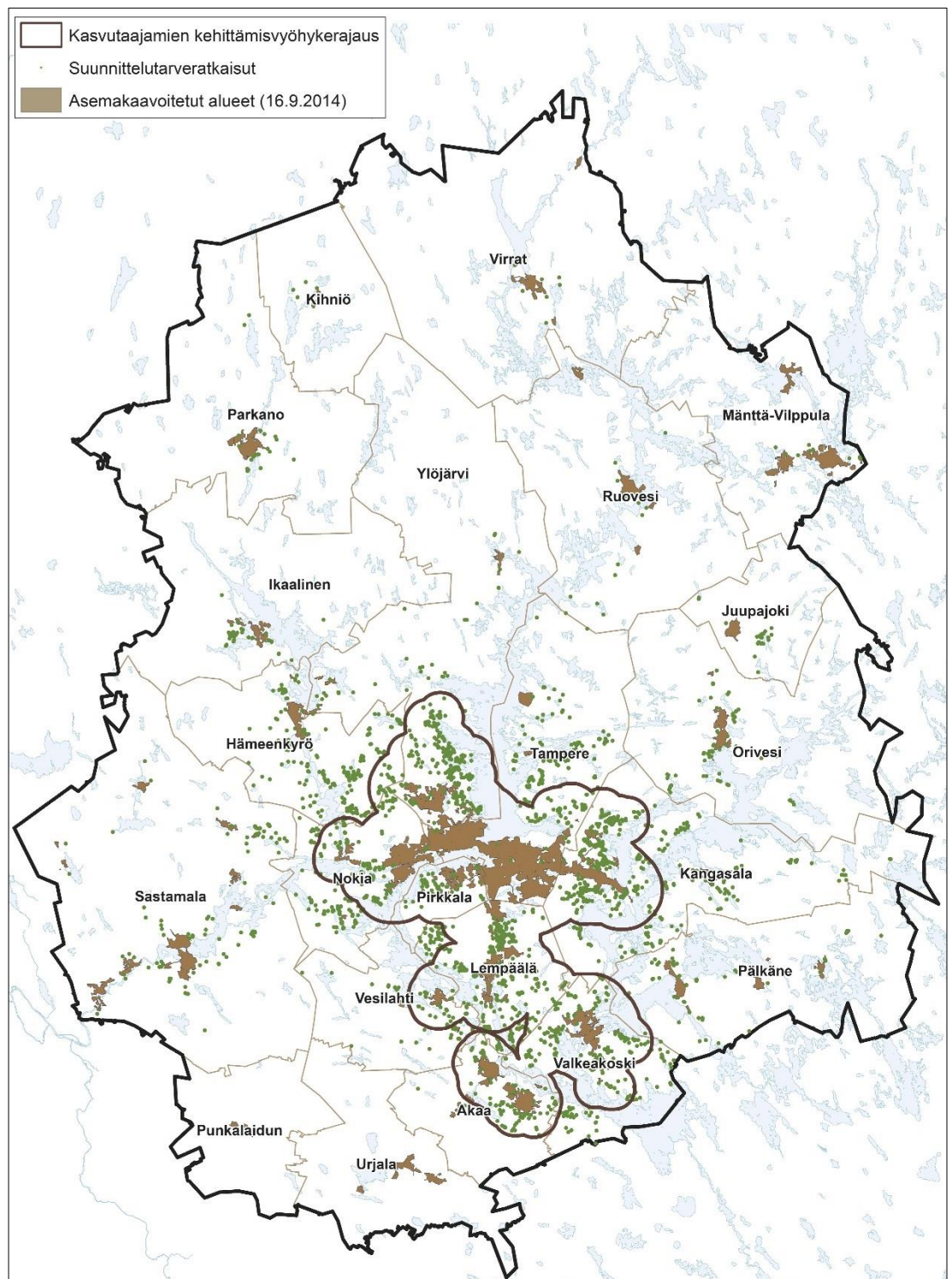
Kuva 8. Ydinkaupunkialueesta 5 km rajaus

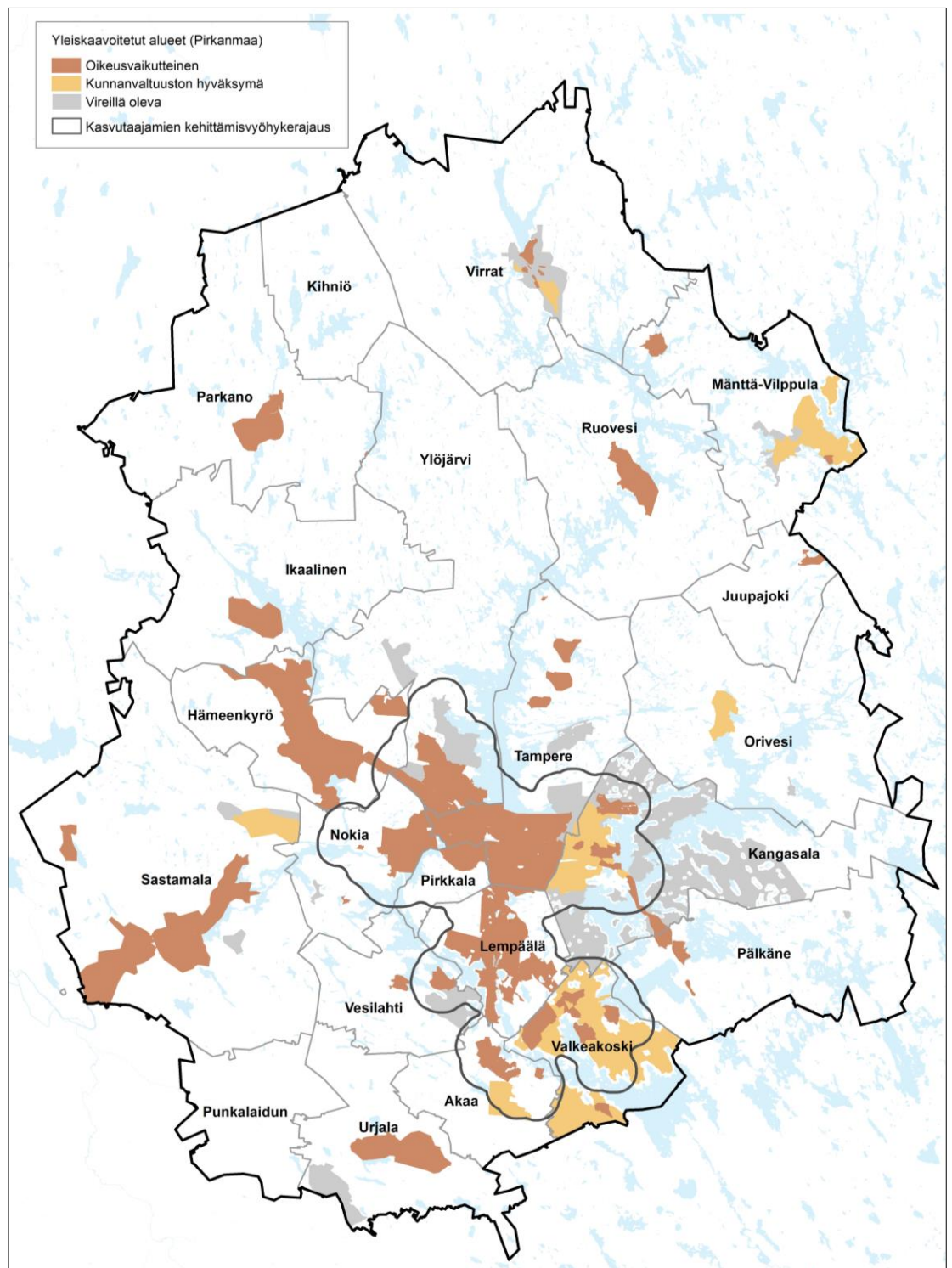
Kuva 9. Maakuntakaavan aluevarauksista 3 km raja

Kuva 10. Rajaukset yhdistettynä

Kuva 11. Kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeen rajaus, asemaakaavoitetut alueet 16.9.2014 ja suunnittelutarveratkaisut 2000-2014. Kuvassa ympärivuotisten asuinrakennusten myönteiset suunnittelutarveratkaisupäätökset vuosilta 2000-2014 (ELY-keskus). Rajauksen sisällä on 1577 suunnittelutarveratkaisupäätöstä koko Pirkanmaan 2727:stä ajanjakson aikana annetuista myönteisistä suunnittelutarveratkaisupäätöksestä eli yli puolet.

Kuva 12. Yleiskaavatilanne Pirkanmaalla suhteessa kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeen rajaukseen.

6 Merkinnät ja määräykset

Kaavamerkinnäksi ja määräykseksi oli alustavasti vaihtoehtona tiukempi merkintä ja väljempi. Näitä vaihtoehtoisia kaavamerkintöjä käsiteltiin ydinkaupunkiseudun kaavoittajien kokouksessa ja kaavamerkintää pohdittiin myös työryhmän kokouksessa 6.2.2015.

Alustavassa merkinnän suunnittelussa oli vaihtoehtoina seuraavat sisältötekstit

TIUKKA Kasvualueen taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke

Merkinnällä osoitetaan merkittävät tulevaisuuden taajama-alueen laajentumisen reservialueet, joihin kohdistuu merkittäviä rakentamispaineita. Alue tulee turvata tulevaisuuden yhdyskuntarakenteen taajama-alueen laajentumisalueeksi. Alueen rakenne tulee suunnitella kokonaisuutena tarkemman suunnittelun avulla. Kasvuvyöhykkeeseen kuuluu Tampereen, Pirkkalan, Nokian, Ylöjärven, Kangasalan, Valkeakosken, Vesilahden, Hämeenkyrön ja Akaan kasvuvyöhykkeen kriteerit täyttävät alueet.

Suunnittelumääräys:

Alueen maankäyttö tulee suunnitella tarkemman suunnittelun avulla siten, että alueelle sijoituvat toiminnot eivät aiheuta yhdyskuntarakenteen hajautumista. Alueelle suuntautuvaa asuin- ja työpaikkarakentamista on ohjattava taajamatoimintojen alueille ja kyliin. Alueelle ei tule myöntää ilman tarkempaa suunnitelmaa lupia uudisrakentamiseen muuta kuin korvaaviin rakennuksiin. Alueella sallitaan elinkeinotoiminnan, maatalouden ja metsätalouden kehittäminen ja rakentaminen ja näihin liittyvien sivuelinkeinojen kehittäminen. Alueen tarkemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää kestävän kehityksen mukaisesti liikennejärjestelyihin, erityisesti joukkoliikenteen mahdollistavaan yhdyskuntarakenteeseen, infrastruktuuriin, palvelujen saavutettavuuteen, toimiviin virkistysalueisiin sekä luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamiseen.

VÄLJÄ Kasvualueen taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke

Merkinnällä osoitetaan merkittävät tulevaisuuden taajama-alueen laajentumisen reservialueet, joihin kohdistuu merkittävää rakentamispainetta. Alue tulee turvata yhdyskuntarakenteen taajama-alueen tulevaisuuden laajentumisalueeksi. Alueen rakenne tulisi suunnitella kokonaisuutena tarkemman suunnittelun avulla. Kasvuvyöhykkeeseen kuuluu Akaan, Hämeenkyrön, Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Pirkkalan, Tampereen, Valkeakosken, Vesilahden ja Ylöjärven kasvuvyöhykkeen kriteerit täyttävät alueet.

Kehittämissuositus:

Alueen maankäyttö tulee suunnitella tarkemman suunnittelun avulla siten, että alueelle sijoituvat toiminnot eivät aiheuta yhdyskuntarakenteen hajautumista. Alueelle suuntautuvaa asuin- ja työpaikkarakentamista on ohjattava taajamatoimintojen alueille ja kyliin. Alueella sallitaan elinkeinotoiminnan, maatalouden ja metsätalouden kehittäminen ja näihin liittyvien sivuelinkeinojen kehittäminen. Alueen suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää kestävän kehityksen mukaisesti liikennejärjestelyihin, erityisesti joukkoliikenteen mahdollistavaan yhdyskuntarakenteeseen, infrastruktuuriin, palvelujen saavutettavuuteen, toimiviin virkistysalueisiin sekä luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamiseen.

Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke ja siihen liittyvä suunnittelusuositus

Kaavamääräyksen työstössä pyrittiin ottamaan huomioon työryhmäkokouksessa 6.2.2015 esitetyt kommentit.

kk-6 Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke

Merkinällä osoitetaan maakuntakaavan tavoitevuoden 2040 jälkeiset mahdolliset taajama-alueet ja väyläverkoston laajenemissuunnat, joihin kohdistuu hajarakentamispainetta. Kasvuvyöhykkeeseen kuuluvat Akaan, Hämeenkyrön, Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Pirkkalan, Tampereen, Valkeakosken, Vesilahden ja Ylöjärven kasvuvyöhykkeen kriteerit täyttävät alueet.

Kehittämissuositus:

Alue tulee turvata tulevaisuuden yhdyskuntarakenteen laajentumisalueeksi. Alueelle suuntautuvaa asuin- ja työpaikkarakentamista on ohjattava taajamatoimintojen alueille ja kyliin.

Alueella sallitaan maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien sivuelinkeinojen kehittäminen ja näihin liittyvä rakentaminen.

Alueen tarkemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää liikennejärjestelyihin, erityisesti joukkoliikenteen mahdollistavaan yhdyskuntarakenteeseen, infrastruktuuriin, palvelujen saavutettavuuteen, toimiviin virkistysalueisiin sekä luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamiseen.

7 Lähdeluettelo:

Suomen ympäristökeskus/ Yhdyskuntarakenteen seurantarjestelmä

OIVA-ympäristö- ja paikkatietopalvelut (Valtion ympäristöhallinnon virastot)

Uudenmaan liiton julkaisuja E 118 – 2012, Asemakaava-alueiden ulkopuolinen rakentaminen Uudellamaalla, (2012)

Tampereen kaupunkiseutu (2013) Asemakaavojen ulkopuolisen rakentamisen seudulliset periaatteet

Helminen V et al, SYKE

Kaupungin-maaseudun alueluokitus. Paikkatietomuotoisen alueluokituksen muodostamisperiaatteet

Suomen ympäristökeskus (2014) Kaupunki-maaseutu-alueluokitus. Paikkatietoihin perustuvan alueluokituksen muodostamisperiaatteet, Suomen ympäristökeskuksen raportteja 25/2014

Pihala Anita (2009). Asemakaava-alueen ulkopuolinen rakentaminen. Suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamispäätökset. Valmistelijan opas. 3. korjattu painos. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Söderman et al. Kestävät kaupunkiseudut. Kriteereitä ja mittareita suunnittelun työvälineiksi. Suomen ympäristökeskus 25/2011

Ahonen et al. Energia yhdyskuntasuunnittelussa. Rohkeita ratkaisuja kestävämpään tulevaisuuteen. Aalto yliopiston julkaisusarja Crossover 3/2013

Helminen, V. ja Ristimäki, M. 2008. Kyläasutuksen kehitys kaupunkiseuduilla ja maaseudulla. Suomen Ympäristö 24/2008.

Ympäristöministeriön muistio 13.11.2008/5